

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

נושאים בפרשה

פינחס - שלם

"לכן הנני נותן לו את בריתי שלום". שלום מלשון שלם, כמו שכתוב בגמ' קדושין סו ע"ב אמר רבי עקיבא, משל לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה וכו'. אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, כשהוא שלם ולא כשהוא חסר". והשתא בעולם דידן אין גילוי למדרגת השלם, וכל השגתינו בשלם אינו אלא מכח משל, 'משל' אותיות שלם. אולם לשם - אותיות שלם, לשם כל פני הבריאה, לשלם. ובמדרגת מקום זהו ירושלים כמ"ש (ב"ר נו) "נח קרא אותו שלם שנאמר ומלכי צדק מלך שלם" וכו' (ואברהם קראו יראה) אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה - שלם, ירושלים". וזהו שורש הקרבת קרבן שלמים בירושלים, מכח המקום הנקרא שלם.

ותחלה אדה"ר נברא שלם, אולם בחטאו נמשך בערלתו נעשה ערל ואינו שלם. ומלך שלם נקרא כן ע"ש שאין בו ערלה כמ"ש (שם מג) ר' יצחק הבבלי אומר שנולד מהול" ולכן נקרא מלך שלם. שלם, אותיות מל-ש, שלש עורלות.

(המשך בעמוד ה')

יציאת לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
9.06	8.30	7.13	ירושלים
9.03	8.33	7.28	תל אביב
9.42	9.19	8.11	BROOKLYN
9.40	9.20	8.08	CHICAGO
9.20	8.51	7.49	LOS ANGELES
7.21	6.43	5.50	BEUNOS AIRES
7.54	7.16	6.23	PANAMA
6.46	6.11	5.15	SAO PAULO
8.25	7.50	6.54	HONG KONG

נא לשמור על קדושת הגליון

סיפור ולקחו

בפרשתינו מסופר היאך מינה משה את יהושע להנהיג את כלל ישראל תחתיו. וכך שנינו בספרי (פרשת פינחס פסקא קמ): "ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון". קח לך את שבלבך, קח לך מה שבדוק לך. ועליו מפורש "נוצר תאנה יאכל פריה". איש אשר רוח בו שיכול להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

יסוד גדול למדנו מפרשה זו. נניח 'ראש משפחה' הן ראש ומנהיג הוא לעדתו. אשתו, בניו ובנותיו. הנהגתם בקו אחיד משל הם 'קבוצת סינים' - היא לא תצלח. תפקידו הוא להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, לא ראי נפש זו כראי נפש זו, התחשבותו הפרטנית בבני ביתו כ"א לפי תכונות נפשו המיוחדות לו, מהווה את סוד ההצלחה בחינוכם והנהגתם על הצד היותר טוב.

וכבר משלו המושלים את המשל הבא: בעל מלטשת יהלומים העסיק פועלים רבים, שהתמחו בשטחים שונים. מיהלומים מרהיבי עין, עד אבק יהלומים לתעשייה. קיבל את הסחורה, ליטש והעביר הלאה. והרווחים נאים, הלוואי על כל היהודים.

יום אחד פקד את לשכתו מתווך ובידו יהלומים גלמיים ענקיים. אמנם יש להשקיע הון בקנייתם, אבל לאחר הליטוש יהיו יקרים שבעתיים. אופקים חדשים נפתחו לפניו. החליט להיכנס לשוק, לסחור גם ביהלומי ענק.

הניח את החפיסה היקרה על שולחנו, פתוחה כשהיתה, ונקרא לרגע החוצה. בדיוק באותו רגע סיים אחד הפועלים החרוצים את עבודתו בליטוש היהלומים שניתנו לו. יהלומים זעירים כמומוחיותו. נטל את התוצר המוגמר ונכנס ללשכת המעביד, לקבל יהלומים נוספים. ראה שהלשכה ריקה, וראה את החבילה הפתוחה. הניח את היהלומים שבידו על השולחן, נטל את החבילה הפתוחה

ושב לסדנתו.

לא עברו דקות רבות, והמעביד חזר. העיף עין, והזדעק: "היהלומים, היכן הם!..." היהלומים היקרים, אבני הענק, בעדן שילם הון כה רב, נעלמו ואינם!

הכל נשאו ראשיהם, ומירכתי המלטשה נשמע הקול: "אני לקחתי".

חשכו עיני המעביד: הוא! מלטש זעיר של יהלומים זעירים! יהלומים אלו זקוקים למבין, יש להתייחס אליהם במומחיות עצומה. לדעת האם ללטש כל אחד כמתומן או כריבוע, כנטיף או כאליפסה!

מיהר למקומו של העובד, ואבוי, אחר את המועד: כבר היה בעיצומה של עבודתו, מלטש ליטוש אחיד כהרגלו...

"מה אתה עושה?!" הזדעק בקול מר, "אלו יהלומים גדולים!"

"גדולים, קטנים, אצלי הכל אותו דבר", הפטיר הפועל והמשיך במלאכתו... מזעזע.

סיפור שאינו יכול להיות בשטח היהלומים, שהרי הכל יודעים שבגדולים ובמובחרים, אין שניים זהים. יש לקבוע בכל אחד מה ייחודיותו, כיצד יפיקו ממנו את המירב. באיזו צורה, באופן פרטני...

אבל משום זה מה שקורה בשטח החינוך... הרי כל ילד - נשמה, יהלום זוהר היא. ואין שני אנשים דומים, אין שתי נשמות זהות. לא מבחינת הכשרונות, לא מבחינת הנטיות, לא מבחינת המידות, לא בשטח האישיות וברמת הבגרות. כל אדם, כל ילד וילדה, עולם מלא בפני עצמו.

אז כיצד עוברים הם "ליטוש" זהה? איך מנפיקה המערכת "גודל אחיד"??...

חובת ההורים והמחנכים - היא היחודיות בחינוך. לעמוד על ייחודיותם של החניכים ולטפחה, להפיק מהם את המירב בתחום המצטיין שלהם. ■

מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן

בדין שור המועד לסירוגין

מועד ליגח בהם, א"כ בודאי יש מקום לדון מה הוא חובת שמירתו בימים שאינו מועד ליגח בהם.

ונראה שהדבר תלוי במה שנתבאר לעיל, דאם גדר מועדות סירוגין היא, דהוי מועדות לימים א' ג' וה' וכו', מסתבר לומר דיש לו שם מועד אף בימים שאינו מועד בהם, לענין שחייב לשמרו כשמירת מועד, משום דעצם שם המועד שבו חל עליו לעולם, גם בימים שאינו נוגח בהם, אלא שדין מועדותו היא ליגח רק בימים שהחזק ליגח בהם, דיש בו חובת שמירה כמועד אף לגבי שאינו מינו, משום דסו"ס יש בו שם מועד, ואף דיש לחלק דהתם הרי הוא עלול ליגח בכל עת שור שהוא מינו, משא"כ כאן דביום שאינו מועד לו אינו מועד ליגח כלל, מ"מ יש לדון דעצם שם המועד שיש עליו מחייב לשמרו שמירת שור מועד כל הימים.

אבל לפי הצד שנתבאר בדעת הרמב"ם שיש לשור שני חזקות הסותרות, דהיינו חזקה ליגח בימים א' ג' וה', ומאידך חזקה שלא ליגח בימים ב' ד', לפ"ז נראה יותר לומר דבימים ב' ד' אין חייב לשמרו אלא כשמירת תם, שהרי בימים אלו יש לו חזקה המפקיעתו מתורת המועדות שבו, ואף כי י"ל דכיון שעדיין יש בו תורת מועד כלפי הימים האחרים שהחזק ליגח בהם, מ"מ י"ל מסברא דבימים אלו אין לו דין מועד.

ואף דלעיל נתבאר דחזקה זו דומה למועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו, ושם נראה פשוט שיש לו חובת שמירה של מועד גם כלפי השאינו מינו, יש לחלק דשם אינו חילוק של ימים אלא של מינים ולכן קשה יותר לומר דכלפי מין אחד יהיה לו חובת שמירה של מועד ואילו כלפי מין אחר יהיה לו חובת שמירה של תם.

יב. להצד האחרון ברמב"ם דנעשה מועד לימים שנגח בהם בלבד מה דין שמירתו בשבת

והצד האחרון שנתבאר בדעת הרמב"ם, לפי דרכו של המ"מ, דמועדות השור אינה נקבעת

בפחות מג' פעמים נעקרת מועדותו מהמין השני, והארכנו בזה בשיעור הקודם].

וכן הוא הדבר לגבי מועדות לסירוגין, דאף שיש בו חזקת נגחנות לנגיחות א' ג' וה', אבל גם יש בו חזקה הפוכה לגבי נגיחות ב' ד' וכו'. והיינו דבעצם יש כאן חזקת נגחנות גמורה, אלא שמאידך יש כאן גם חזקה שאינו נוגח, וע"כ אנו מפרשים את כלל מוחזקות השור כמוחזקות לסירוגין, [אבל לא מצד שזהו עיקר מוחזקותו, אלא כך הגדרת הדבר מכח הרכבת שתי חזקותיו].

ונראה שדברי הרמב"ם מתפרשים היטב לפי דרך זו, שהרי בדברי הרמב"ם מבואר דמועדות לסירוגין ענינה שהוא מועד לסירוגין של ימים - יום נוגח ויום אינו נוגח, ואין הסירוגין תלויים כלל בסדר מנין הנגיחות, אלא מועדות לסירוגין של ימים, וא"כ מסתבר יותר לפרש דבעצם יש לשור חזקת נגחנות כללית, אלא דמאידך יש בו חזקה נוספת שהחזק שלא ליגח בימי הסירוגין.

יא. מועד לסירוגין חובת שמירתו כתם או כמועד לפי הדרכים דלעיל

ויתכן שיהא בזה נפק"מ לענין גדר חובת שמירת השור, דהנה למאי דקיי"ל כרבי יהודה (במשנה לקמן מה): דאין חובת שמירת שור מועד כשמירת שור תם, אלא דשור תם צריך שמירה מעולה, ולשור מועד סגי בשמירה פחותה, יש לדון לפ"ז, מה היא חובת שמירת שור המועד לסירוגין, האם חייב לשמרו כשור תם או כשור מועד.

ולפי דעת הראשונים דענין מועדות לסירוגין הוא לגבי שוורים, דשור הוא נוגח ושור אינו נוגח, קשה מאוד לומר שישתנה דין שמירתו משור לשור, ואף אם לפי חזקתו אינו מועד ליגח כעת, הלא בכל רגע יכול להוסיף וליגח ועי"ז יחזור לדין מועדות גמורה, וא"כ מסתבר דדין שמירתו הוא כדין שור המועד, אבל לפ"ד הרמב"ם שהמוחזקות נקבעת לפי הימים, דיש ימים שהוא מועד ליגח בהם ויש ימים שאין

ט. בהנ"ל לפי הדרך הג' דהוי מוחזקות ליגח באותם פעמים שהחזק כלפיהם

צד נוסף נתבאר לעיל בענין מועדות לסירוגין, דכיון שנגח בפעמים א' ג' וה', הרי הוא נעשה מועד ליגח בפעמים ז' ט' וי"א וכו', והיינו, דאינו תלוי באם נגח או לא נגח מקודם, אלא מעיקרא מועדותו היא ליגח בפעמים אלו.

וגם לפי צד זה נראה ברור שאין צורך שלא יגח בפעם השישית בשביל קביעות המועדות לסירוגין, אלא די בזה שנגח בפעמים א' ג' וה' כדי לקבוע המועדות לפעמים שאחרי כן לפי סדר הזה, [זולת מה שיש לדון בדברי ספר הנר לרבינו זכריה, (בקובץ שיטות קמאי עמ' תפ"ג) באופן שפעם אחת לא נגח בזמן היה צריך ליגח מה גדרו בפעם שאחרי].

ולפ"ז גם נראה פשוט דאופן חזרתו הוא במה שלא יגח בפעמים ז' ט' וי"א וכו', ומשום דמכיון שמועדותו היא ליגח בפעמים אלו, ממילא גם ביטול מועדותו הוא במה שלא יגח באותם פעמים שהוא מוחזק ליגח בהם. ואף אם לא יגח גם בפעמים שאין מוחזק ליגח בהם כגון בח' י' וכיו"ב, זה לא יגרע כלל, דכיון דסוף סוף לא נגח ג' נגיחות באותם פעמים שהיה לו ליגח בהם חזר לתמותו.

י. הגדר הרביעי דהוי חזקות הפוכות א"ש היטב בדעת הרמב"ם

והנה הצד הרביעי שנתבאר לעיל בגדר מועדות לסירוגין, שיש לשור שני חזקות הפוכות, כלומר, יש לו חזקה ליגח בא' ג' וה', וחזקה נוספת הפוכה - שלא ליגח בב' ד' וכו'.

ודוגמא לגדר חזקה זו, דהנה שור שנגח ג' פעמים מין אחד, ואח"כ ראה מין אחר ג' פעמים ולא נגח, הלא פשוט הוא דאינו מועד אלא לאותו מין שנגח ג' פעמים ולא למין השני, ודין זה הוא אפילו לרב זביד דס"ל דבסתמא מועד למינו הוי מועד לשאינו מינו, דמ"מ בכה"ג שהחזק שלא ליגח את המין השני, הרי יש בו חזקה למניעת נגיחה מהמין השני, [והאחרונים דנו דאולי אף

בפעם הקודמת עמדנו בביאור מהלך הכרת הנפש על פי ארבעת היסודות. כעת נמשיך, בעזר ה' יתברך, את מהלך הדברים.

שורש ארבעת היסודות

צריך לדעת ולהבין, שהחלוקה הזאת של ארבעת היסודות, אינה רק חלוקה מסודרת ומובנית, שעל ידה מתאפשר בסך הכל לברר את הנפש הבהמית בצורה נכונה. אלא כל הבריאה כולה, נבראה בחלוקה שורשית של ארבעת היסודות. וכל חלקי הנפש מורכבות מארבעת היסודות. כמובן שבכל מדרגה, ההגדרות של ארבעת היסודות נעשות יותר ויותר דקות. אך לעולם, כל מדרגה מורכבת מארבעת היסודות.

שהרי השורש של ארבעת היסודות, הוא השם הוי"ה ברוך הוא. ארבעת האותיות של שמו יתברך, הן הן שורשי ארבעת היסודות, כפי שמאריכים חז"ל הקדושים לבאר.

ההבטה של ארבעת היסודות היא על כל דבר

ואם כן, אופן ההבטה של ארבעת היסודות, הוא לא רק על הנפש הבהמית, אלא על כל הבריאה כולה. בכל דבר שמסתכלים עליו, צריך לבחון אותו בתפיסה של ארבעת היסודות. משום שכל דבר בעולם נברא משם הוי"ה ברוך הוא - שורש ארבעת היסודות.

ניתן מספר משלים, על מנת שהדברים יובנו היטב.

משל אחד. אדם שסובל מבעיות שמיעה, ויש לו קושי גדול מאוד לשמוע. הוא הולך לקנות מכשיר שמיעה, ועל ידי אותו מכשיר, הוא מצליח לשמוע. אם הייתה לו בעיית שמיעה קלה, היינו אומרים שהוא מצליח לשמוע דרך האוזניים שלו, ומכשיר שמיעה בסך הכל עוזר לו לשמוע תדרים יותר דקים. אך כיון שאותו אדם הוא כבד שמיעה, ולא שומע כמעט כלום, ההגדרה היא שכל מה שהוא שומע זה דרך אותו מכשיר שמיעה.

משל נוסף. אדם שהוא כבד ראייה, וקשה לו לראות. מרכיבים לו משקפיים לעיניו, ומכאן ואילך הוא יכול לראות בבהירות ובחדות. נמצא שכל מה שהוא רואה, זה דרך אותם משקפיים. ואם נצבע את עדשות המשקפיים שלו בצבע אדום, ירוק, לבן או שחור, כל מה שהוא יראה, הוא יראה אותו באותו צבע שצבענו את עדשות משקפיו.

כלומר, בשתי הדוגמאות, האדם לא קולט רק פרט אחד או שניים דרך אותם מכשירים. אלא הוא קולט דרך אותם מכשירים את כל המציאות. ולא זאת בלבד, אלא אף צורת קליטת המציאות שלו היא לפי אותם מכשירים, כדוגמת העדשות הצבועות.

כעת נסביר את הנמשל בס"ד.

כל אדם שנמצא כאן בעולם הזה, רואה מה שהוא רואה, מתבונן איך שהוא מתבונן, וקולט את המציאות איך שהוא קולט. לכל אדם יש אופן שבו הוא מסתכל על המציאות. ולפי אותו "מכשיר" שאיתו הוא מסתכל על המציאות, כך הוא תופס אותה.

אך ישנו אופן של הסתכלות על הבריאה, שהוא מאוד שורשי ופנימי. זהו האופן שבו הקב"ה ברא את עולמו, וזהו האופן שבו הסתכלו כל חכמי ישראל במשך כל הדורות. הם ראו את כל הבריאה כולה במבט של ארבעת היסודות.

לדוגמה, לכל אדם ישנן מידות טובות וישנן מידות רעות. המידות הרעות שהזכיר המהר"ח בספרו "שערי קדושה" הינן: עצלות, עצבות, תאוה, דברים בטלים, גאווה, כעס וכבוד. והוא מבאר שם שהמידות הן תולדות של ארבעת היסודות - הן לא מידות לעצמן. ואם כן, אם האדם מסתכל על המידות לעצמן, הוא רואה רק את התולדות בלי לראות את השורשים. אך האמת היא, כמו שאומר ר' חיים ויטאל, שהיסודות הם השורשים, והמידות הם התולדות, ובכדי לעבוד על התולדות, צריך לראות את השורשים.

בפעם הבאה נמשיך, בעזרת ה' יתברך, לבאר את הדברים.

■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות - הכרת הנפש" פרק ב]

הסוגיא השבועית

המשך מעמוד ב'

לפי הסירוגין, אלא רק כלפי אותם הימים שנגח בהם בפועל, וכגון אם נגח בימים א' ג' וה', הרי הוא נעשה מועד לימים אלו בכל שבוע, וכפי שהוזכר לעיל הרמב"ם כתב דבר זה להדיא רק באופן של נגיחת ג' מינים לסירוגין, אבל הבאנו שהמ"מ נקט כן ברמב"ם גם באופן של נגיחת מין א' לסירוגין, ולדבריו עיקר דין מועדות לסירוגין היינו קביעות לימים מסויימים ולא מצד סדר ההפסקות שבינתיים. ונתבאר שלפי דבריו שורש שנגח בימים א' ג' וה' אינו מועד ליום השבת.

אמנם לפ"ז יהיה מקום לדון בהגדרת שורש זה ביום השבת לגבי חובת השמירה עליו ביום זה, האם דינו אז כשורש תם או כשורש המועד, דהרי לגבי ימים א' ג' וה' יש לו חזקת מועד, ומאידך לגבי ימים ב' ד' ו' יש לו חזקת תמות, אבל לגבי יום השבת לכאורה אין לו שום חזקה, ויש לדון אם חייב בשמירתו כדן תם או כדן מועד.

יג. מהי חובת שמירתו ביום השישי שבו נעשה מוחזק לסירוגין

וביותר יש לדון מה יהא הדין ביום השישי הראשון בשבוע שנקבע אצל השורש המועדות, שהרי מועדותו נקבעת ע"י שנגח בימים א' ג' וה', ומאידך מזה שלא נגח בימים שביניהם, ונמצא דביום ו' עדיין לא נקבע בשורש חזקה שלא ליגח בימים שביניהם, שהרי לא ראינו שלא נגח אלא בימים ב' וד', וא"כ יש לומר דביום ו' הראשון יש חובת שמירה של מועד, ורק אחר שנקבע ג' פעמים שלא נוגח בימים שביניהם, יהיה לו חובת שמירה של תם ביום זה.

ואולי יש להוסיף עוד בדעת הרמב"ם, אם נימא דדעתו כהסוברים שאי"צ נגיחות בימים רצופין לקביעות המועדות [וכך באמת נקטו האחרונים בדעתו], דבאמת ע"י שנגח בימים א' ג' וה' נעשה מועד גמור לכל הימים, דהרי נגח ג' נגיחות, ואי"צ שיהיו בימים רצופין דוקא, וכל מאי דמשוינן ליה מועד לסירוגין להיותו מועד רק לימים אלו שהוחזק ליגח בהם, זהו רק אחר שהוחזק ג' פעמים שאינו נוגח בימים שביניהם. ולפ"ז נמצא דכל זמן שלא ראינו שאינו נוגח ביום ו' הרי הוא בגדר מועד גמור לכל הימים, ורק לאחר שלא נגח גם ביום ו' דיש לפנינו ג' ימים של אי נגיחה בימים שביניהם, הרי שהוחזק השורש להיות תם בימים שלא רגיל ליגח בהם.

ולפ"ז הרי שבדאי יש לו דין שמירה של מועד ביום השישי הראשון למועדו, שהרי ביום זה דינו כמועד גמור, וגם אם יגח בו יהא חייב נזק שלם, שהרי עדיין לא יצא מכלל מועדות גמורה להיות בשאר ימים. ושור' במשנת רבי אהרן (סי' ב' שאכן כך נקט בדעת הרמב"ם

שאם יגח ביום השישי הראשון חייב נזק שלם. ■

[מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ שיעור כללי נא]

טהרת הכוונה

כפי שהוזכר לעיל, טהרת הכוונה שייכת הן בלב והן במח. ישנה טהרת הלב וישנה טהרת המח. טהרת הלב עניינה, שהאדם רוצה את האמת ואינו רוצה את השקר, הוא לא רוצה דברים אסורים והוא לא מחפש רק את טובת עצמו. וטהרת המחשבה היא ענייני דעות בכלל, וענייני מחשבה בפועל לאורך כל היממה כולה. רצונות הלב פועלים אצל כולם. חלק גדול מהרצונות האדם מרגיש, אבל הוא לא מודע במחשבה שלו למה שקורה אצלו בלב. אם כן, ראשית טהרת המח בנויה על הכרת הרצונות, האדם מזהה אותם בבירור, ואז הוא עובד על שינוי הרצונות מהשלא לשמה ללשמה והוא חושב כל פעם. כמובן שלאחר מכן ישנה עבודה למעלה מכן, בבחינת "אדם ובהמה תושיע ה', ואמר רב יהודה אמר רב: אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה" (חולין ה"ב), הם כל כך בטלים לבוראם, שכל מעשיהם נפעלים מכח הבורא. כגרון ביד החוצב - כך הם ביד הבורא. הקב"ה כביכול מונע ומזיז אותם כל רגע. משל לאדם הלושב כפפה על גבי היד, שהיד היא המנענעת את הכפפה. כך האדם, כאשר הוא מבטל את עצמו למציאות ה', כביכול הכח האלוקי הוא זה שמניע אותו. שם הוא לא פועל מכח מודעות עצמית, אלא מחמת התבטלות להנהגה האלוקית.

שְׁמִירַת כָּל הַמְצֻוֹת - כְּמִשְׁמְעוֹ, דְּהֵינּוּ, שְׁמִירַת כָּל הַמְצֻוֹת כְּלוֹ בְּכָל דְּקְדוּקֵיהוֹ וְתַנְאֵיהוֹ.

עד עתה דיברנו על ארבעת החלקים הפנימיים, אבל כדי שיהיו חלקים פנימיים - צריך שיהיה את הרובד החיצוני. בלעדיו - הרי זה מגדל הפורח באויר, אין לזה קיום!

אדם לא יכול לעבוד על היראה, על תיקון המדות, על האהבה ועל שלימות הלב, בעוד שאינו מקיים את השולחן ערוך. צריך קרקע. אם יש קרקע - יהיה לעבודתו קיום, אבל אם אדם לומד רק ספרי מוסר ועבודה ואינו לומד לא גמרא ולא הלכה ואינו מקיים את התורה בחיי היום יום, נמשל הוא לשקית שיש בה חור למטה, שכל מה שיוכנס בה מצד אחד - יפול מהצד השני.

אין דבר כזה שאדם ינסה לעבוד על פנימיות בלי שיבנה קודם לכן, או במקביל, את החיצוניות שבקרבו, את המעשה שהוא הכלי לאור הפנימי. **שמירת כל המצוות כולן בכל דקדוקיהן ותנאיהן.** שמירת המצוות בודאי כוללת פרטים רבים. פרטי ההלכה הם רבים עד אין ספור, אבל השורש הוא אחד: שהאדם מכוון את מעשיו הגופניים לפי רצון הבורא יתברך, כפי שהוא

גילה בתורתו וכפי שחכמינו ז"ל פוסקים. אם אדם אינו עושה זאת, מה חסר? נסביר זאת קצת בעומק. כידוע, ישנם באדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ובכללות כולם נקראים תרי"ג איברי האדם. כנגד זה ישנן תרי"ג מצוות. מצוות מלשון צוותא, צוותא לאור הרוחני, ולאחר מכן צוותא לאין סוף ברוך הוא. דבקות האדם בבוראו. נתבאר, שכל אדם צריך שיהיה לו אור פנימי בכדי שיוכל להידבק בבוראו באחדות פנימית, עם טוהר הכוונה. אולם אדם שיקח למשל מים נקיים וישים אותם בכוס מלוכלכת, כמובן שהמים יתלכלכו גם הם. ואף לא יעזור שיביא עוד מים ושוב ישפוך לכוס, אלא כל זמן שלא יוציא את העפר מתוך הכוס, העפר תמיד ישקע ושוב ילכלך את המים החדשים. איך אדם יכול להגיע למצב בו יהיו לו יראה, אהבה, תיקון המדות, אהבה ושלימות הלב? יש לנו בעיה עם האיברים הפנימיים - כוונת המח וכוונת הלב, אך האיברים הללו מושפעים גם מתרי"ג האיברים הכלליים שבאדם. אם שאר איברי האדם בתהליך של הזדככות - גם המח ולב מזדככים.

ניתן דוגמא: אדם רעב, תחושת הרעב [בפשטות] איננה מגיעה מהלב, מנקודת הרצון. היא מגיעה מחמת שיש טבע גופני: הקיבה ריקה, האדם נהיה רעב, ואז הוא רוצה לאכול. נמצא, שחוסר מאכל גופני משפיע על רצונותיו, ולכן אין לו אפשרות לבטל את הרצון שבלב לאכילה, כי רצון זה אין שרשו בלב אלא באיברים אחרים. אם האדם לא זיכך את הרצונות של תאות האכילה, לא יתכן שיזכה לטהר את הלב. כיצד באמת יכול אדם לזכך את תאות האכילה? שיעבוד להדיא רק על תאות האכילה? אי אפשר! אם הוא מקיים את תרי"ג המצוות המעשיות בפועל והן מזככות את כלל החומר שבו - אחרי כן באפשרותו לעבוד על תאות החומר הנקראת תאות האכילה. אבל אם כלל החומר שלו הוא גס, כשיתחיל לעבוד על תאות האכילה שלו הוא לא יצליח, כי הכח הגופני שלו בתקפו.

אדם שיקיים את התורה והמצוות, התורה והמצוות יזככו את איבריו, ואז יוכל לעבוד גם על הנקודה היותר פנימית שהיא התאוה. אבל אם החומר הגס, איברי הגוף שלו עצמם, גסים מחמת שאינם מזדככים בקיום המצוות בפועל - אדם לא יכול לעבוד על נקודות יותר פנימיות. ואם ינסה לעשות זאת, ראשית - יהיה לו קשה מאד כי יש לו סתירה עמוקה בתוכו, ומלבד זאת - תנועותיו תהיינה קשות ביותר.

וְהָיָה כָּל אֱלֹהִים כְּלָלִים צְרִיכִים פְּרוּשׁ גָּדוֹל. וּמְצֻאֵתִי לְחֻמְיָנוּ זְכוּנוֹם לְבָרְכָה, שְׁפָלְלוּ הַחֲלָקִים הָאֵלֹהִים בְּסֵדֶר וְחִלּוּק אַחֵר יוֹתֵר פְּרָטִי.

חילוק אחר יותר פרטי. היינו יותר מפורט. לעיל ראינו חמשה חלקים, ולהלן נראה עשרה חלקים. זהו חילוק אחד בין הסדר הקודם לסדר שיבואר להלן. והחילוק השני: **וּמְסֻדָּר לְפִי הַהֲדָרָה הַמְצַטְרֶכֶת בָּהֶם לְקִנּוּת אוֹתָם עַל נְכוֹן.** חמשת החלקים שנתבאר לעיל: היראה, האהבה, ההליכה בדרכיו, שלימות הלב ושמירת כל המצוות - לא נכתבו לפי סדר העבודה, משא"כ במה שיתבאר להלן, היינו הברייתא של רבי פנחס בן יאיר - שם הדברים מסודרים לפי **ההדרגה המצטרכת בהם לקנות אותם על נכון.** מהו הסדר? להלן נראה בעז"ה שישנן עשר מדרגות, ומובא בשם רבינו ירוחם ממיר (הודפס בכתביו), שעשר מדרגות אלו בנויות על סדר העשר ספירות. לכן ההדרגה היא שהם מסודרים "לפי ההדרגה המצטרכת בהם לקנות אותם על נכון", כי בעצם אין זה סדר חדש של עשר מדרגות, אלא כל הבריאה נבראה בעשרה מאמרות, ישנן עשר דברות, והכל מקביל כידוע לעשר ספירות, וא"כ גם הברייתא של רבי פנחס בן יאיר בנויה על סדר עשר הספירות: מלכות, יסוד, הוד, נצח, תפארת, גבורה, חסד, בינה, חכמה, וכתר שהיא המדרגה העליונה ביותר שישנה.

והנה, עד עתה הקדים הרמח"ל לבאר את ענין העבודה שעיקרה חיבור המח והלב. לאחר מכן הביא את חמשת השורשים הכלליים של העבודה.

כאן מובא הסדר עליו בנה הרמח"ל את ספרו זה, והגדיר לנו כי אין זה סדר סתמי, כמו למשל ספר אורחות צדיקים שאינו מסודר לפי סדר מסויי, וכן ספר פלא יועץ, שאף שהוא מסודר לפי א' ב', אך אין לזה שייכות לסדר העבודה. כל ענין וענין נכתב במקומו לפי האות בה הוא מתחיל. מקובלנו מרבותינו, שהספר היחיד המסודר לפי סדר העבודה, הוא ספר 'מסילת ישרים'.

לכן, כידוע הורה הגר"א ז"ל לתלמידו רבי זלמל"ה מוולוז'ין שספר זה יהיה הבסיס לעבודתו, כי שאר כל הספרים כתובים בהם דברים נכונים, אך אינם בנויים בצורת בנין, בצורה של סדר עבודה. רק הספר מסילת ישרים הוא בנין שלם של סדר עבודה, ונתייסד על הברייתא של רבי פנחס בן יאיר הבנויה על סדר העשר ספירות, וא"כ הסדר הוא עצמי ולא מקרי.

■ [מתוך ספר בלבבי משכן אבנה - מסילת ישרים פרק א]

שימוש בפרסים לעידוד החשיבה

היחס לפיתוח כח המחשבה של ילדינו, צריך להיות בעיני ההורים כחלק מחובת החינוך שמוטלת עליהם, וכשם שאמא מסוגלת להעניק לילד או לילדה פרס אם הם סידרו את המיטה בזמן, הלכו לישון בזמן, דיברו או התנהגו יפה וכדו', במקביל לכך, אפשר וצריך להשתמש עם אותה שיטה בכדי לעודד את המחשבה להיות פעילה.

הבה נתבונן. כאשר אנו מעוניינים שהילד שלנו ילמד משניות בעל פה, אנו עושים לו 'מבצע', כאשר אנו מבטיחים לו שאם ישנן את החומר בעל פה, הוא יקבל מאיתנו פרס וכדו'.

אכן, בודאי שיש בזה נקודות חיוביות, שבכך אנו מעודדים את הילד לשבת וללמוד, ואף מרגילים אותו לשנן את לימודו. אולם המציאות מראה, שברוב הפעמים הילד אינו זוכר לאחר מכן את מה שלמד, ואף אם יש בכך תועלת מסויימת, עדיין יש בכך חסרון שצריך לתת עליו את הדעת, וזאת מכיון שהילד חוזר ומשנן את לימודו כמעט מבלי להפעיל את המחשבה שלו [ויש המגדילים לעשות, ומרגילים את הילדים ללמוד משניות שהם אפילו לא מבנים את פירוש המילים שלהם], ובכך יצא שכרנו בהפסדנו, שאנו מרגילים את הילד לקרוא כמעט ללא הבנה. [כאמור, גישה זו אינה מופקעת לחלוטין, אולם לצד הנקודות החיוביות שבדבר, אנו מציגים אף את נקודת החסר שקיימת בכך].

כאמור, כשם שאנו משתמשים ב'מבצעים' בכדי שהילד או הילדה יתנהגו יפה, ילמדו כראוי וכדו', עלינו להשתמש בכך ככלי לעידוד החשיבה שלהם. כגון, להציג בפני הילדים שאלה המצריכה חשיבה, ולהבטיח להם שמי שיענה תשובה [שיש בה דברי טעם, בין אם היא נכונה ובין אם לא], יקבל עבודה פרס. [נציין, כי איננו דנים במסגרת זו האם חינוך באמצעות פרסים הוא יעיל או לא, אולם העיקרון הוא, שכאשר ההורים מחליטים שהם נוקטים בשיטה מסויימת בחינוך ילדיהם בפן המעשי, עליהם להשתמש באותה שיטה אף לחינוך ועידוד בתחום המחשבתי].

פיתוח כח החשיבה - כלי לחיזוק הקשר עם הילדים

תועלת נוספת שנפיק מפיתוח כח המחשבה של ילדינו, שהדבר יחזק את הקשר בינינו לבין הילדים, קשר שישאר לאורך זמן.

במה דברים אמורים?

כפי שהארחנו לעיל, בדרך כלל הקשר בין ההורים לילדים מסתכם בתחום המעשי בלבד, ובאופן טבעי קשר שכזה עשוי להתנתק בשלב מסויים, מכיון שבגיל הרך הילד עדיין מרגיש כי הוא תלוי בהוריו, וככל שהוא מתבגר והוא חש שהוא מסתדר בכוחות עצמו, נוצר ניתוק מסויים מההורים. ובכדי שהקשר יהיה יציב ובר קיימא, חובה ליצור תהליך רגשי בין ההורים לילדים [וכפי שנתבאר בפרקים דלעיל בארוכה], ובכך נצליח לשמר את הקשר עמם לאורך זמן.

ברם, ההשקעה בתהליך הרגשי הינה חלק אחד בלבד של בניית הקשר עם הילדים, ולא תמיד אפשר להסתפק בכך, וזאת מכיון שאף קשר המבוסס על קירבה רגשית עם הילדים, פעמים שאינו מחזיק מעמד בגיל הבגרות המאוחר יותר.

ולכן, הורים המעוניינים שהקשר עם ילדיהם ישמר לאורך ימים ושנים, עליהם להשקיע בחלק נוסף של קשר עם הילדים, וליצור עמם קשרים דרך המחשבה.

נבאר את הדברים. ככל שנבנה מערכת של דעת משותפת בינינו לבין ילדינו, כאשר הם יתבגרו ויהיו ברי דעת, הקשר עמם ישמך לאורך זמן, מכיון שכבר מקטנות דאגנו לטפח את בסיס הקשר שבינינו אף על החלק הבוגר שבהם, וממילא הוא יהיה בר קיימא. אולם אילו הקשר בינינו יהיה מבוסס על מעשים בעלמא, ישנו חשש שכאשר הם יתבגרו, ייווצר נתק מסויים מאיתנו.

ומעתה, כאשר הורים מפתחים בינם לבין ילדיהם מערכת מחשבתית המשדרת על אותו תדר, בכך הם בונים מערכת של קשר אף לחלק הבוגר שבהם השייך לתחום הדעת, ולא רק לחלק המעשי והרגשי שבהם.

נמצא, שלהשקעה בפיתוח כח החשיבה ומערכת בנין הדעת של הילד - ישנם שני יעדים. יעד אחד הוא לחנך את הילד שיתרגל להיות חושב, מעיין ומתבונן, וזהו היעד העיקרי. ויעד נוסף הוא המבנה של הקשר בין ההורים לילדים, שכאמור מערכת מחשבתית משותפת של ההורים והילדים עשויה ליצור קשר עמוק ומבוסס שבס"ד יחזיק מעמד אף בגיל היותר בוגר. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ד'-ה]

נושאים בפרשה המשך מעמוד א'

ועיקר הכח המתנגד ל'שלם' זהו פלשתים, אותיות שלם - פת, בחינת פתי יאמין לכל דבר לכל דייקא לכללות, שלמות. ומהותם ליצנות כמ"ש (ע"ז יט ע"א) "ובמושב לצים לא ישב, וילפינו משמשון שהיה משבט דן וכנגדו אבן הלשם בחשן. לשם, שלם.

"אנשי פלשתים, מפני שליצינים היו". כי ע"י הליצנות אפשר לעקור השלם בבת אחת. בבחינת ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות. כי שאר מלחמות עוקרים מעט מעט, אולם ליצנות עוקרת בבת אחת. וכן ישמעאל, אותיות שלם, יעא. ועליו נאמר (בראשית טז, יב) "והוא יהיה פרא אדם, ידו בכל ויד כל בו". בכל, כל דייקא, בבחינת כללות, שלמות. כי יש צורת האדם השלם והוא יעקב, דמות תם חקוקה בכסא ועליו נאמר, "ויבא יעקב שלם" (שם לג, יח) ודרשו (שבת לג ע"ב) "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו". ולעומתו ישמעאל פרא אדם. פרא לשון פרור פר-א. מפורר את השלם וזהו קליפת השלמות שלוקח צורת אדם שלם ומפוררו. ובדקות יש קליפת שלם, והיא ישמעאל-ל, כנ"ל ויש קליפה של שלום והוא עשו גימטריה שלום, כמ"ש בבעל הטורים ועוד. והוא בבחינת שמאל דוחה. שמאל אותיות א-שלם. ובקלקול דוחה השלם, ובתיקון מסלק דוחה את מרחיק השלמות.

וכשם שיש ערלת דברים היוצרת חוסר שלמות כנ"ל, כן יש ערלת הלב שמחסירה מדרגת לב שלם. וכאשר מוסרת נעשה ללב שלם, כמ"ש (ישעיה לח, ט) "אשר התהלכת לפניך באמת ובלב שלם". וכן אמרו (ברכות טז ע"א) "לעשות חוקי רצונך בלבב שלם". ועוד רבות כהנה. ולכך ירושלים שהוא מקום העבודה הוא שלמות הלב, "לעבדך בלבב שלם", ושורשם של קרבן שלמים כנ"ל בקרבנות. כמ"ש (פסחים נא ע"ב) "השלמים, עליה השלם כל הקרבנות כולם". ותפילה בלב שלם. תל תלפיות, תל שכל פיות פונות לשם ירושלים. ולפיכך כתב דברו על לב ירושלים, ודרשו חז"ל מכלל שיש לה לב. וכשהיא בחורבנה זהו לב שאינו שלם, ובבניה זהו לב שלם, וכאשר נחרבה על ידי השונאים מתקיים ח"ו מש"כ (דברים ז, י) "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" - משלם דייקא. וניקתם מניסוח היין שבביהמ"ק כמ"ש (ערובין סה ע"א) א"ר חנין, לא נברא יין אלא לנחם אבלים, ולשלם שכר לרשעים". "לנחם אבלים", "אבלי ציון וירושלים", "ולשלם שכר לרשעים", מחריביה.

ושורש כל עבודת המקדש תרומת השקלים. שלם-יק. וזהו הקדים שקליהם לשקליו, של המון, ושפע כל העולם כולו אינו אלא מכך, כמ"ש (כתובות י ע"ב) מזבח מזין וכו'. ועי"כ מתקיים הכתוב (משלי כה, כא) אם רעב שנאך האכילהו לחם, ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו, וה' ישלם לך. ודרשו (סוכה נב ע"א) אל תיקרי ישלם לך, אלא ישלימו לך, וזה שאמר שלמה המלך, "מלך שהשלום שלו", שהשלם שלו. שהוא בנה את ביהמ"ק. ■

רשי התיבות המרכיבות מאמר זה:

שלשים, פלשתים, מלך שלם, שלשום, שלמים, ישמעאל, שבליים, שמאל, שקלים, שילם, לשם, שלום, משל, ירושלים, שלמה.

אבירות - גבורה וכח - המשך

מתגלות כאן שני פנים הפוכות של האבירות: מצד הקלוקל, היא זו המביאה לבחינת השברים והחלקים, ומצד שני היא המאפשרת לבנות בנין חדש, יותר נעלה. אבירות זו מתגלה עוד ביצחק. כי התואר **אביר יעקב** רומז גם ליצחק, שהוא **אב-ביר**. פי' יצחק, שהוא **אב** ליעקב הינו מרכבה למידת ה'ביר' (**יצחק** גימטריא בור), שהיא מידת הגבורה, כנ"ל. ולפי"ז, "אביר יעקב" הוא תוקפו של יעקב, הבא לו מכח יצחק אביו. מידתו של יעקב היא הרחמים, אבל מצד אביו יצחק, שמידתו מידת הדין, מתגלה "אביר יעקב". (מידה זו מתבטאת באמת של יעקב, שבה "יקוב הדין את ההר"). וכן אנחנו מוצאים בפרקי דרבי אליעזר (ספלא"א):

"וכשיצא יעקב אבינו מאת פני יצחק אביו, מעוטר כחותן, וככלה בקשוריה, וירד עליו טל מן השמים, ונעשה גם הוא גיבור כח. לכך נאמר 'מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל'".

מתבאר כאן, שיעקב אבינו עצמו נקרא **אביר**, במובן של **גיבור כח**¹. בחינה זו של המילה אביר (בחינת הגבורה והחוזק) מתגלה גם בגופים הגשמיים; זהו המרומז בהיפוך אותיותיו: **בריא**. וכן פירשו המפרשים "אבירי בשן" (תהלים כב, יג) - פרים "חזקים"². עולה, שהשם אביר מורה עוד על **חוזק וגבורת** הגוף.

וכן נראה ג"כ מהלשון הג' שבדברי הגמ' (יומא) הנ"ל, (להלן נחזור ללשון הב', בס"ד): "דבר אחר: לחם אבירים אכל איש, זה יהושע שידד לו מן כנגד כל ישראל וכו'". לפירוש זה, יהושע נקרא **אביר** [המן נקרא כאן "לחם אבירים", כי הוא הלחם שניתן ליהושע הנקרא אביר³]. ואכן, **אבירותו** וגבורתו של יהושע נראו במלחמת עמלק בישראל, ויותר מאוחר, בכניסת עם ישראל לארץ כנען, במלחמה בל"א המלכים [עליהם אמרו המרגלים "כי חזק הוא ממנו", כביכול אפילו כלפי מעלה].

אביר לב

ישנה **אבירות** בלב; בעלי מידה זו נקראים **אבירי לב**. בחינה זו יכולה להופיע מצד הקלוקל ומצד התיקון. השם **אבירם** מופיע בכתובים ביחס לאבירות הלב שמצד הקלוקל. הראשון הוא אבירם, חברו של דתן, שהיה אביר לב [כדברי חז"ל במדרש] ומיאן לשמוע בקולו של משרע"ה (במעשה דקרח). והשני, הוא **אבירם** בנו של חיאל שבנה את העיר ריחו למרות האיסור שהיה כרוך בזה, והקללה שקילל בשעתו יהושע בן נון את מי שיחזור ויבנה אותה (יהושע ו, כו): "בבכורו ייסדנה, ובצעירו יציב דלתיה" (כלומר שכל בניו ימותו). ואכן, שבעת בניו של חיאל מתו [כמפורש בפסוק (מ"א טז,

לד): "בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחה, באבירם בָּכְרוּ יִסְדָּהּ, וּבְשָׁגִיב צַעִירו הַצִּיב דַּלְתֶיהָ, כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון"⁴.

כשנתבונן, נגלה כאן הקבלה נפלאה בין קורות הרב (משה רבנו) לקורות התלמיד (יהושע בן נון). בזכותו של משה ירד המן לישראל במדבר, כידוע. ונמצאו דתן ואבירם מתנגדים לו בבחינה זו עצמה של המן [לחם אבירים], כמו שנאמר (שמות טז, כ): "ולא שמעו אל משה, ויִתְּרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, וַיָּרֶם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ, וַיִּקְצַף עֲלֵיהֶם מִשָּׁה". ופירש"י: "אנשים - דתן ואבירם". וכן בהמשך (שם שם, כה - כח): "ויאמר משה אכלהו היום וכו' היום לא תמצאהו בשדה. ששת ימים תלקטהו, וביום השביעי שבת, לא יהיה בו. ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו. ויאמר ה' אל משה עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתיו וכו'". ופירשו חז"ל שהיוצאים "מן העם" היו אלו שוב דתן ואבירם. נמצא לעניננו, שאבירם, אביר הלב, מתנגד למשה בבחינת לחם האבירים. וכך, כנגד תלמידו המובהק יהושע, הנקרא **אביר** (מצד התיקון) בכך ש"ירד לו מן כנגד כל ישראל" כנ"ל, עומד **אבירם** בן חיאל (בחינת אביר דקלוקל).

■ [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה מחשבה א-ב אביב, שיעור זה נמסר ביום ד' בחולון ב-20:30, ומשודר בשידור חי של קול הלשון 073.295.1245].

1. לעומת יעקב, עומד עשו [תאומן]. יעקב הוא **אביר** דקדושה, ועשו **אביר** דקלוקל. וע"ד הרמז, יש להליץ על כך את הכתוב: "ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי וכו'" (השם בארי הינו צירוף של המילה אביר, כלומר שהוא מורכב מאותן אותיות, אלא שהן מצטרפות בצירוף שונה). כלומר: יצחק נשא את אשה בגיל ארבעים. על גיל זה אמרו חז"ל: "בן ארבעים לבינה". והרי, הבינה היא בחינת האשה, כאמרם ז"ל: "בינה יתירה ניתנה לאשה". וכמו שהוזכר לעיל, הבינה היא הבחינה העליונה של הנדר, הנקראת **אביר**. נמצא שנישואיו של יצחק היו בבחינת הדבקות באבירות. בדומה לו, גם עשו נשא את בת בארי בגיל ארבעים. וכ' רש"י (בראשית כו, לד) בשם חז"ל: "כל מ' שנה היה עשו צד נשים מתחת יד בעליהן ומענה אותם. כשהיה בן מ' אמר אבא בן מ' שנה נשא אשה אף אני כן". והרי, על האשה נאמר "ויבן את הצלע". כלומר האשה היא בחינת "בניינו" של בעלה. נמצא שכאשר עשו לוקח נשים מבעליהן, הוא מחריב את אותו "ויבן את הצלע". זהו גילוי ל"אבירות" דקלוקל של עשו, המרומזת בשם האשה ("בת בארי") אשר נשא בגיל מ'. כלומר, בגיל ארבעים, רצה עשו לדבוק, כאביו, במידת האבירות, אלא שאצלו היא נתגלתה בקלוקל.

2. מכח המאכל הטוב והמרובה הנמצא ב**בשן**, וכמ"ש רש"י (נחום א, ד - ד"ה אומלל **בשן** וכרמל): "מושבות הטובים". ובמצודת דוד (שם): "הם מקומות מרעה השמן".

3. בנוסף, כפי שראינו, הגובה והעליונות נקראים אביר. גם מטעם זה, המן שבא ממקום גבוה נקרא לחם אבירים. נמצא שגם מבחינת מקורו (גובה השמים), וגם מבחינת המקבל אותו (יהושע), ראוי למן שייקרא לחם אבירים.

4. ואם כי אבירם זה, לא הוא היה האביר לב, אלא אביו חיאל, מ"מ השם **אבירם** מורה על אבירות הלב, אחרי שתוצאות אבירות הלב של האב נראו בבנו הנקרא אבירם (שמת). נמצא השם אבירם מיוחס לאבירות הלב (אם כשמו של בעל המידה הזו, ואם כשמו של מי שנושא את תוצאותיה).

דבקות בהקב"ה דרך התורה

ובדקות, לפני שהוא עוסק בד"ת - הוא צריך לכוון להתדבק בהקב"ה ולהתדבק בתורה עצמה, אבל בשעה שהוא עוסק בד"ת - הוא לא צריך לחשוב לא על הדבקות בבורא ולא על הדבקות בתורה עצמה, אלא רק בעצם מה שהוא עוסק. אם כן אלו הן שתי סוגיות: סוגי הדבקות, ומה צריך לחשוב בשעה שהוא עוסק בדברי תורה.

אבל כל זה, כמו שכבר דובר לעיל, זוהי השכלת הדברים בלבד, זהו 'וידעת היום', עד השתא רק הגדרנו את ההגדרות של הדבקות בלבד, ואם כן עדיין אין די בכך. דע בעצמך, אם אדם ישהה לפני שהוא עוסק בד"ת ויחשוב שהוא דבוק ברצון ה', יחשוב שהוא דבוק בחכמתו ויחשוב שהוא דבוק בדיבורו, האם הוא יהיה דבוק ע"י זה בו ית"ש?! הא למה זה דומה - לאדם שחושב שהוא אוכל ולא אוכל!! הוא הרי לא נמצא במדרגת רצונו, הוא לא נמצא במדרגת חכמתו והוא לא נמצא במדרגת דיבורו, אז בודאי שעצם כך שהוא עוסק בד"ת הוא בודאי מקבל הארה מזה אבל האם הוא דבוק שם? הוא הרבה הרבה רחוק מהדבקות לשם.

א"כ עד השתא הוגדרו בהשכלה מה הן ההגדרות של הדבקות, אבל לאחר מכן, לאחר 'וידעת היום' צריך 'והשבות אל לבבך'!! כלומר האדם צריך להגיע למדרגה שרצון הבורא מתגלה בו, שאז בשעה שהוא עוסק ברצונו יתברך שמו הוא דבוק ברצון הבורא, ואז הוא דבוק בו בתורה, בו יתברך ע"י רצונו וכמו כן הוא צריך לגלות את מעמקי כח ה"אנת חכים ולא בחכמה ידיעה", את חכמתו יתברך שמו במעמקי הנפש אז בשעה שהוא עוסק בחכמתו יתברך הוא דבוק באמת בו יתברך ובתורתו, וכן הוא צריך לגלות את כח הדיבור של ה' שפתי תפתח" ואז בשעה שהוא מדבר דברי תורה הוא דבוק בדבר ה'!!

אבל זולת זה, אפילו אם הוא יגדיר את כל ההגדרות שבעולם - אהבה, יראה, השתוקקות, תקווה, הכרה וימשיך ויגדיר - רצונו וחכמתו ודיבורו ועוד ועוד הגדרות אמיתיות, הוא יוכל אולי להיות בקי בשער ד' של נפה"ח מרישא ועד גמירא, הוא יוכל לחבר ספר בעיון על כל ההגדרות שנאמרו והוא יוכל אולי להגדיר מה זה לשמה, אבל בעצם מדרגת הלשמה הוא כלל לא נמצא! וזה לא יעזור כמעט מה שהוא יכוון קודם לכן שהוא מכוון להתדבק בו יתברך, בתורתו, בחכמתו, ברצונו ובדיבורו, רק מעט זה יעזור כי סוף כל סוף מחשבה מועילה משהו, אבל הוא לא שם!!

לכן, כל הכוחות שיתבארו השתא, ובעזר ה' יורחבו להלן בפרקים, צריך ראשית כל להבין את חלקיהם, להבין מה הם ומה הצורך להתדבק בכל חלק וחלק ומתי, אבל יצטרכו בהכרח לגלות את אותו עומק של הכוחות בנפש וכשיגלה אותו עומק אז האדם יוכל לקיים את מה שנאמר כאן באופן של שכל ובאופן של לב, באופן של וידעת היום ובאופן של והשבות אל לבבך.

נתבאר א"כ בסייעתא דשמיא דברי הנפה"ח, מה שהוא בא לאפוקי, ש"ענין עסק התורה לשמה, האמת הברור", (כידוע שהוא חולק בעיקר על המהלך שנתבאר בספר יושר דברי אמת והוא מהפך את דבריו לצד השני), "כי לשמה אין פירושו דבקות!", דבקות במה? לשמה ודאי שפירושו דבקות בתורה, ודבקות בהקב"ה דרך רצונו, דרך חכמתו ודרך דיבורו, כמו שהנפה"ח עצמו מיד יאמר להלן (בפ"ו-ז), אז כשהוא אומר כאן בכללות "כי לשמה אין פירושו דבקות", באיזו דבקות איירי? "כמו שסוברים עתה רוב העולם!". ומה סוברים עתה רוב העולם? ■ [נפש החיים שער ד' פרק א]

שני סוגי רצון שורשיים - המשך

מהו אותו סוג שני של רצון?

כפשוטו האדם רוצה הרבה דברים, הוא רוצה אשה, בנים, בנות, פרנסה, בריאות, הוא רוצה ניגוד וכו' הרשימה ארוכה כל אחד לפי רצונותיו. אז א"כ מה האדם הזה באמת רוצה?

תשובה לדבר: הוא חפץ בעונג מחד, ובביטול הנגע מאידך. על זה אמרו רבותינו - 'אין בטוב למעלה מעונג, ואין ברע למטה מנגע'. ולאחר שיהיה לו עונג אז הוא ירצה עוד עונג.

נבין את החילוק בין שני סוגי הרצונות השורשיים הללו: שורש אחד של רצון הוא רצון לחזור לתפיסה השלמה, וכאשר אני חוזר לתפיסה השלמה שם יתבטל הרצון, כי הרצון הוא רק במקום החסר, בתפיסה השלמה אין חסר ולכן אין שם רצון. לעומת זאת בסוג השני של הרצון האדם רוצה בתוך תפיסת הרצון, מה הוא רוצה? זה לא משנה, כי גם אם נמנה עכשיו דברים רבים שהוא רוצה, ברם כל אלו הם פרטים של רצונות, אבל מהו השורש לכל הרצונות הללו? הוא רוצה להתענג מחד, ומאידך להסיר את הדברים שמונעים ממנו עונג, היינו נגע. זהו בעצם רצון אחד משני צידי מטבע של הרצון: מצד אחד הוא רוצה להתענג, מצד שני הוא לא רוצה את היפך התענוג, שהוא נגע.

במילים אחרות החילוק הוא שבסוג הראשון של הרצון האדם רוצה לחזור לנקודת השלמות, ובסוג השני של הרצון האדם רוצה עונג ולא רוצה נגע, אך גם אחרי השלמת הרצון הוא נשאר עם עוד רצונות. אלו הם שני סוגי הרצונות השורשיים. לאט לאט ננסה להבין אותם יותר, אבל ראשית הגדרנו ברור מה הם שורשי הרצונות שבנפש האדם.

ד. רצון האדם להיות שלם

הרצון השני שהוא רצון לתענוג ומניעת נגע, הוא משמש אצל כולנו תדיר ללא הפסקה מי יותר בחוזק ומי פחות בחוזק, הרצון הזה הוא רצון תקיף מוכר וידוע.

לעומת זאת הרצון השורשי של האדם להיות שלם לא גלוי אצל רוב הנפשות. כלומר, ביום יום אצל רוב בני האדם הרצון הזה לא משמש. שהרי הם לא מחפשים להיות שלמים, ואפילו המושג שלמות בקושי ידוע להם, וגם אם הוא ידוע להם, חלקם סבורים שהם לא יכולים להגיע לשם, ואם לא יכולים להגיע אז הם לא מעוניינים לטרוח. וכן על זו הדרך.

מחמת שהרצון להיות שלם הוא הרצון השורשי והעמוק ביותר בנפש האדם, אצל רובינו הוא לא משמש בגילוי ביום יום.

ישנם יחידים שכן משתמשים בכוח הרצון השורשי הזה, אלו הן אותם יחידים שמשקיעים את חייהם להגיע לשלמות מוחלטת. אבל בכל הדורות כולם הם היו מועטים.

ה. שני סיבות המביאות את האדם לרצון להיות שלם

מהיכן נובע אותו הרצון לשלמות? - זוהי שאלה עמוקה מאוד.

סיבה ראשונה: מחמת ששורש הוית האדם היתה במקום השלמות, ולשם הוא שואף לשוב. משל למה הדבר דומה, אדם היה בביתו, לאחר מכן הוא יצא מביתו, מטבעו הוא חושק לחזור לביתו כי שם מקומו, וכך כל דבר באופן טבעי חושק לשורשו.

נבוא ונשאל מדוע סיכה נשאבת אל המגנט? האם זו הגדרה של רצון? ברור לכל שזה לא רצון אלא טבע. הרצון להיות שלם בעומק הוא טבעי שכל דבר חושק לשורש הויתו. שורש המהות וההויה של כולם היא היתה שלימה, הם התרחקו משם ע"י ההחסרה, ובאופן טבעי הם שואפים לחזור לשורשם. על זה נאמר - 'אין טעם ברצון', כמו במשל של סיכה שכביכול רוצה להתחבר למגנט, אבל האמת שהיא לא רוצה אלא זהו טבעה שהיא נמשכת.

שאלות ותשובות

שאלה:

קודם כל אני רוצה להודות לכבוד הרב על החיזוק שאני שואב מספריו החשובים רצייתי לבקש מכבודו אם אפשר להסביר ולהדריך אותי בענין הבא.

יש לי ב"ה קצת עליות אבל ל"ע גם ירידות. בין הנפילות יש קצת חיזוק אבל מאידך נדמה לי שהנפילה היא יותר עמוקה מהנפילה הקודמת. אני מבין שיש נפילות ושאינן עליה ובנין בלי זה אבל מ"נ דמה שהנפילה צריכה להיות יותר קלה מהקודמת או לפחות באותה דרגה [שהרי יש עבודה בינתיים]. אולי זה סימן שהעבודה לא הייתה מה שהיה צריך? אפשר להדריך לי איך לעבוד כדי שהנפילה תהיה יותר קלה? אני מודה לכבודו על התשובה.

תשובה:

צריך לבדוק את סדר כל העבודה ויתכן שיש חוסר בדיוק בעבודתו ובאופן פרטי מעשי בכל נפילה נצרך מודעות לשמור את עצמו בחוזק ליפול מעט פחות ממה שנפל קודם לכן וכפי התוקף והתפלה מעומקא דליבא יפול מעט פחות אט אט.

שאלה:

שמעתי שיעור של הרב לגבי כך שמי שקובע עיתים לתורה שעתיים, שלשה או ארבעה, ואחר כך הולך לעיסוקיו ולא ממשיך לחשוב על התורה שלמד התורה נהפכת קרעים קרעים, ולכן מי שרוצה להיות בן תורה אמיתי, להצליח בחיים, חייב שגם שיוצא האדם לעיסוקיו, כל מחשבתו צריכה להיות בקב"ה ובתורתו, וזה תורת חיים.

השאלה כבוד הרב:

- א. הרי למדנו שאנו גם מחויבים להגיע להיות אחד עם האשה שלנו, "והיו לבשר אחד", וזה בהכרח אומר חושב עליה כל היום? אז איך זה משתלב עם כך שצריך להיות לפי מה שנאמר בשיעור שהתכלית להיות דבק בקב"ה ובתורתו כל היום.
- ב. והאם זה לא יפגע ברגשות האשה שהיא יודעת שבעלה חושב רק על הקב"ה באהבתו אליו ולתורתו, הרי כל אשה רוצה לדעת האם בעלה חשב עליה במשך היום?
- תודה רבה לרב, על כל המענה על השאלות.
- ושנזכה סוף סוף לגאולה השלמה.

תשובה:

- א. אין שלמות. אנו שואפים להגיע לשם. ולפיכך נשאר מקום פנוי בנפש לרעיה. והלואי שיהא מלא רק מכך.
- ב. יש מצות "ואהבת לרעך כמוך". ולפיכך יש מקום עצום לאהבת זולתו בכלל ורעיתו בפרט, והוא החיבור השלם, קב"ה אורייתא וישראל. אולם צריך שחבור זה יעשה ממקום נקי חיבור של נפש בנפש.

שאלה:

1. שהאדם עולה גם המידות שלו עולות, לדוגמא אהבה נהיית יותר

זכה או לכיוון הבורא וכו', לפי מה שאני יודע המודעות שייכת לספירת הדעת אז מה קורה עם המודעות ועצם האני (הויה) של האדם, האם יש שינוי בכוחות האלו,

הרי בכל מדרגה שאדם נמצא בה המודעות היא אותה מודעות (אולי רק אחוזים שהיא שולטת יותר) רק שהיא מודעת לרגשות או השכלות יותר גבוהות, וכן לגבי עצם האני, האם הוא משתנה בין המדרגות, להבנת חוץ מהמדרגה שהאני שלי הופך לאין ויש רק בורא לא צריך להיות הבדל אבל אשמח שהרב יבאר לי איזה שינויים יכולים להיות בכוחות האלו.

2. ראיתי שהרב כתב בתשובה 70 כוחות של הגר"א הם כנגד 7 ספירות תחתונות, אבל מדובר שם על היעדר הויה (היולי) האם אלו לא כוחות ששייכים ל3 הספירות העליונות? הרי הם מדברות על ראשית המדרגה

תשובה:

- א. המודעות משתנה. בתחילה זו מודעות מעשית, אח"כ רגשית אח"כ מחשבתית אח"כ רצונית אח"כ הויתית וכו'.
- ב. זה הממוצע בין ג"ר לז"ת.

שאלה:

לענין תיקון המידות... בהרבה מידות כמו לדוג' מידת הכעס וכו' אני מרגיש שיותר קל לזהות ו-'להשתכלל' לקראת הניסיון הבא כדי להשתפר מעט יותר בכל פעם [תוך שימוש בכלים של כף זכות, טבע האדם, הסביבה בה גדל וכו' וכו']. וב"ה חל באמת שיפור למרות שהדרך עוד ארוכה מאוד אך אני מרגיש שענין הגאווה הרבה יותר קשה לעבוד ולזהות כי הוא כביכול משתרבב בפתאומיות והרבה פחות צפוי.. 'פתאום מגיע'. שאלתי היא מה עושים עם זה כי באמת אני מרגיש שהוא נובע ממקום יותר פנימי ושיותר קשה לעבוד עליו [וכן גם בשונה מן הכעס נראה שיש פחות כלים שעוזרים לשכך ולהפריד את התחושה] אשמח לעצה.

תשובה: יש להתבונן מתחילה היכן יכול להתגלות הגאווה ולרשום זאת באופן בהיר. אח"כ בזמנים שידוע שיוכל לבוא כנ"ל יש להתכונן לכך נפשית מתוך התבוננות בענוה, וכן הכנה רגשית לדבר. וכל זאת לא סגי [כלומר עדיין אינו מספיק, ולכן] נצרכת תפלה אם אפשר במסירות נפש שזהו האופן השלם. כי הגאווה עצם הרגשת האני, ולכן במסירות נפש, כלומר מסירת האני הוא האופן השלם בעבודה זו. מומלץ לשמוע את סדרת דע את מידותיך - הדרכה מעשית, אש - גאווה.

שאלה:

האם מותר לשמוע דיבורים טובים מאדם רע כמו עובד עבודה זרה? ולמה?

תשובה:

אין ראוי כלל, כי נפשו של המדבר גנוזה בדיבורו, בבחינת "נפשי יצאה דברו" ונפש זו דבוקה בשורש הרע וזה נקלט אצל השומע.

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829